

Odškodňovanie úrazov utrpených pri dopravných nehodách

Dopravná nehoda často nezasiahne len do finančnej situácie jej účastníka, ale je často tiež výrazným zásahom do jeho duševnej a fyzickej integrity. Podľa štatistiky Ministerstva vnútra SR za rok 2015 došlo na území Slovenskej republiky k 13547 dopravným nehodám, z ktorých približne 5172 malo za následok poškodenie na živote a zdraví ich účastníkov. Do júna 2016 uvádzajú štatistiky približne 6300 dopravných nehôd, pričom až pri 1/3 došlo k zraneniu alebo usmrteniu osôb.

Rozhodujúca právna úprava pri odškodňovaní úrazov pri dopravných nehodách nie je len obsahom zákona č. 40/1964 Zb. Občianskeho zákonníka v znení neskorších predpisov (ďalej len „OZ“), ale je upravená aj v iných (osobitných) zákonoch, a to najmä v zákone č. 381/2001 Z.z. o povinnom zmluvnom poistení zodpovednosti za škodu spôsobenú prevádzkou motorového vozidla v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 381/2001 Z.z.“), zákone č. 437/2004 Z.z. o náhrade za bolesť a o náhrade za sťaženie spoločenského uplatnenia v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 437/2004 Z.z.“) a v prípade, ak je poškodenie zdravia pri dopravnej nehode kvalifikované ako pracovný úraz, použijú sa ustanovenia zákona č. 461/2003 Z.z. o sociálnom poistení v znení neskorších predpisov (ďalej len „zákon č. 461/2003 Z.z.“).

1. Voči komu môže poškodený uplatňovať svoj nárok?

Poškodený si môže svoj nárok uplatniť voči:

- a) **vodičovi vozidla**, ktorý zapríčinil dopravnú nehodu;
- b) **komerčnej poisťovni**, nakoľko relevantná právna úprava umožňuje poškodenému uplatniť si nárok na náhradu škody na zdraví v dôsledku dopravnej nehody priamo voči poisťovateľovi motorového vozidla. Ak dopravnú nehodu spôsobilo cudzozemské motorové vozidlo na území Slovenskej republiky, za zahraničnú komerčnú poisťovňu poskytuje odškodnenie likvidačný zástupca (slovenská poisťovňa);
- c) **Slovenskej kancelárii poisťovateľov** (ďalej len „SKP“) predovšetkým v prípade, ak vozidlo, ktoré zapríčinilo dopravnú nehodu nie je povinne zmluvne poistené v žiadnej z komerčných poisťovní alebo je toto vozidlo neznáme (vodič z miesta dopravnej nehody ušiel);
- d) **Sociálnej poisťovni** za predpokladu, že poškodenie zdravia pri dopravnej nehode bude kvalifikované ako pracovný úraz. Poškodený sa aj v tomto prípade môže rozhodnúť uplatniť si svoj nárok v komerčnej poisťovni a nie voči Sociálnej poisťovni.

Praktická rada: Príslušného poisťovateľa si poškodený jednoducho zistí na webovej stránke www.skp.sk pomocou evidenčného čísla vozidla, ktorým bola spôsobená dopravná nehoda a dátumu dopravnej nehody. Taktiež na uvedenej internetovej stránke si poškodený overí likvidačného zástupcu na území Slovenskej republiky.

2. Čoho sa môže poškodený domáhať?

Z povinného zmluvného poistenia je možné nahradiť nielen vecnú škodu, tzn. škodu vzniknutú poškodením, zničením, odcudzením alebo stratou veci, ale predovšetkým škodu na zdraví. Pri škode na zdraví sa odškodňuje:

- a) **bolestné**, ktoré sa uhrádza za ujmu spôsobenú poškodením zdravia, jeho liečením alebo odstraňovaním jeho následkov;
- b) **sťaženie spoločenského uplatnenia** (ďalej len „SSU“) je to stav súvisiaci s poškodením zdravia, ktoré má preukázateľne nepriaznivé následky na živote poškodeného, uspokojovaní jeho životných a spoločenských potrieb alebo na plnení jeho spoločenských úloh, ide o odškodnenie trvalých následkov úrazu;
- c) **navýšenie sťaženia spoločenského uplatnenia** sa poskytuje v prípadoch, ak došlo k výraznému zásahu do zdravia poškodeného a ktoré zároveň slúži na kompenzáciu závažných následkov úrazu. V takýchto prípadoch je možné nárok na SSU navýšiť až o 50 %. Dôvodom mimoriadneho navýšenia SSU je napríklad priznanie invalidity poškodenému. Každé poškodenie zdravia je nevyhnutné posudzovať individuálne.
- d) **náklady spojené s liečením**, ktoré však nemôžu byť uhradené zo zdravotného poistenia. Upozorňujeme, že musí ísť o účelne vynaložené náklady, ktorých účelom je zlepšenie zdravotného stavu poškodeného. Nesmie však ísť o nadštandardné náklady.

Okrem uvedených nárokov vznikajú poškodeným aj tieto nároky:

- a) strata na zárobku počas a po skončení pracovnej neschopnosti, ktorá sa posúdi podľa ustanovení zákona o sociálnom poistení, a to ako:
 - úrazový príplatok, ktorý sa poskytuje poškodenému počas dočasnej pracovnej neschopnosti v dôsledku úrazu. Účelom tejto dávky je nahradiť v určitej miere rozdiel medzi čistým príjmom, ktorý poškodený obvykle dosahoval pred vznikom úrazu a náhradou príjmu alebo nemocenským, ktoré sa mu poskytujú počas dočasnej pracovnej neschopnosti;
 - úrazová renta má zmierniť pokles zárobku v dôsledku pracovného úrazu po jeho opätovnom zaradení sa do pracovného procesu a kompenzovať pokles schopnosti vykonávať doterajšiu činnosť, t.j. činnosť vykonávanú pred vznikom úrazu.
- b) preplatenie nákladov pri usmrtení;
- c) pri ušlom zisku sa po preukázaní nároku odškodňuje to, čo poškodenému ušlo zo zisku v dôsledku úrazu.

Aktuálny právny problém: Samostatným nárokom v prípade dopravných nehôd je ochrana osobnostných práv a náhrada nemajetkovej ujmy. V súčasnosti je v slovenskej právnej úprave sporné, či povinné zmluvné poistenie pokrýva aj náhradu nemajetkovej ujmy. Tento nárok je bez akýchkoľvek pochybností daný voči zodpovednému vodičovi, ktorý zasiahol do súkromnej sféry poškodeného. Domnievame sa, že tento nárok je za poisteného povinná odškodniť aj komerčná poisťovňa, avšak judikatúra všeobecných súdov Slovenskej republiky nezodpovedala túto otázku zatiaľ jednoznačne.

3. V akej lehote uplatniť nárok na náhradu škody?

Je na zvážení poškodeného, kedy uplatní svoj nárok voči poisťiteľovi. Nárok poškodeného na náhradu škody je však časovo ohraničený premlčacou dobou. Jej márnym uplynutím sa poškodený vystavuje riziku, že zodpovedný subjekt (komerčná poisťovňa, SKP, Sociálna poisťovňa) odmietne poskytnúť poistné plnenie. Uplynutím premlčacej doby sa znižuje zároveň úspešnosť vymáhania poistného plnenia v súdnom konaní, nakoľko žalovaná poisťovňa môže vzniesť námietku premlčania.

Praktická rada: Premlčaniu oprávneného nároku zabráni poškodený včasným iniciovaním súdneho konania. Upozorňujeme taktiež na skutočnosť, že podľa judikatúry všeobecných súdov Slovenskej a Českej republiky nie je nevyhnutné, aby poškodený čakal na právoplatné skončenie trestného konania. Pre uplatnenie nároku postačuje, ak z vykonaného dokazovania v trestnom konaní vyplýva dostatočne odôvodnený záver o zodpovednosti konkrétnej osoby.

4. Aké sú práva a povinnosti poškodeného pri dopravnej nehode?

Poškodený je povinný preukázať uplatnené nároky na náhradu škody na zdraví lekárskeho posudkom, ktorý vypracuje jeho ošetrojúci lekár. Pri určovaní nároku na náhradu škody na zdraví sa vychádza zo základného bodového ohodnotenia stanoveným ošetrojúcim lekárom, pričom sadzobník jednotlivých položiek poškodenia zdravia je prílohou zákona č. 437/2004 Z.z. Vypracovať lekárske posudok je možné len v prípade, keď je zdravotný stav poškodeného ustálený. Poisťovateľ je oprávnený požadovať od poškodeného doručenie kompletnej zdravotnej dokumentácie, ktorú spolu s lekárskeho posudkom prehodnotí jeho posudkový lekár.

V prvotnom štádiu odporúčame vyriešiť spor mimosúdne tým, že poškodený doručí príslušnej poisťovni výzvu na plnenie. Ak poškodený spĺňa podmienky pre navýšenie SSU, je potrebné, aby si spolu s výzvou uplatnil aj nárok na navýšenie odškodnenia.

Poisťovateľ je povinný bez zbytočného odkladu začať prešetrenie potrebné na zistenie rozsahu jeho povinnosti poskytnúť poistné plnenie a do 3 mesiacov oznámiť poškodenému jeho výsledok. Poistné plnenie je splatné do 15 dní odo dňa ukončenia vyšetrovania potrebného na zistenie rozsahu povinnosti poisťiteľa plniť. Po márnom uplynutí tejto lehoty je poškodený oprávnený domáhať sa svojich legitímnych práv súdnou cestou.

5. Čo môže poškodený robiť v prípade, ak zodpovedný subjekt odmietne dobrovoľne splniť svoju povinnosť alebo nárok nevybaví v zákonnej lehote?

Ak sa poškodený domnieva, že zo strany poisťovateľa došlo k neoprávnenému odmietnutiu poistného plnenia alebo k nedôvodnému kráteniu odškodnenia, je na jeho zvážení iniciovanie súdneho konania. Súdne konanie je oslobodené od platenia súdneho poplatku, avšak v prípade eventuálneho neúspechu sa vystavuje riziku úhrady trov konania protistrane. V rámci súdneho konania vypracuje súdom ustanovený znalec z odboru zdravotníctva znalecký posudok, v ktorom zhodnotí závažnosť poškodenia zdravia a stanoví bodové ohodnotenie bolestného a sťaženia spoločenského uplatnenia. Vzhľadom na skutočnosť, že poškodený (ako žalobca) musí uniesť dôkazné bremeno v súdnom konaní, odporúčame pred podaním žaloby poradiť sa s advokátom.